

Περιγραφή τοῦ παλαιοῦ φρουρίου Ἀμπὰς Χησὰρ Μάκρη ¹⁾.

π

Ἐν φρούριον εἰσέτι, φέρον τὸ αὐτὸ ὄνομα Μάκρη, ὑπάρχει εἰς τὴν Ἀνατολίαν ²⁾, ἀνατολικὴν ἄκραν τῆς ἀντιστοιχίας τῆς νήσου Ῥόδου, εἰς τὴν διόκησιν ³⁾ Ἀλαϊγιέ, εἰς τὸ τέλος ἐνὸς κόλπου τῆς παραλίας. Ἀλλ' ἡ Μάκρη αὕτη τῆς Ρούμελης εἶναι ἀκμαιότερα καὶ ἔτι περισσότερον κεκοσμημένη. Κατὰ τὸ ἔτος... ἠλώθη διὰ χειρὸς τοῦ Γαζή ⁴⁾ Ἐβρενοῦ ⁵⁾. Τὸ φρούριον κείμενον ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου παριστᾷ οἰκοδόμημα λίθινον, σχήματος τετραγώνου, παλαιὸν ὠραῖον τεῖχος. Ἡ περιφέρεια αὐτοῦ εἶναι χιλίων βημάτων. Τῆς πύλης καὶ τῶν τείχων αὐτοῦ μέρη τινα εἶναι ἐφθαρμένα καὶ δὲν εἶναι τόσοι στερεά. Τὸ φρούριον εἶναι ἀρχαῖον, ἐκτισμένον ἐπὶ γῆς ἀνωμάλου καὶ βραχώδους μὲ κοιλάδας καὶ λόφους, ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ ἀκρόπολις παρὰ τὴν παραλίαν εἶναι ἐκτισμένη πολὺ στερεῶς.

Τώρα τὸ φρούριον Μάκρη εἶναι ἔδρα μικρᾶς διοικήσεως τῆς Ρούμελης ἀπεσπασμένη τῆς διοικήσεως τῶν Φερρών, καὶ ἔχει βαθμὸν 150 (βαλαντίων) ἄσπρων ⁶⁾. Ὁ διοικητὴς του εἶναι μοντεβελλῆς τῶν Βακουφίων τοῦ Σουλτάνου Βαγιάζιτ, ἐπιβάλλων τάξιν καὶ πειθαρχίαν.

Ἡ ἐκ δέκα χωρίων ἀποτελουμένη ὑποδιοίκησις τῆς Μάκρης εἶναι ἐπίσης βακούφιον τοῦ Βαγιάζιτ Χαν. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τῆς οἱ ἀπογραφεῖς ἐσημείωσαν, ὅτι ἡ πόλις Μάκρη καὶ τὰ χωρία τῆς ὑποδιοικήσεως αὐτῆς ἔχουσιν ἐν συνόλῳ τετρακοσίας οἰκίας. Ἀλλ' ἡ πόλις ἔχει ἐν ὅλῳ διακοσίας κεραμοσκεπεῖς μονωρόφους καὶ διωρόφους οἰκίας ὡμῶν ⁷⁾ κτίρια λίθινα. Οἱ μουσουλμάνοι εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν Χριστιανῶν, μόλις πεντήκοντα οἰκογένειαι, αἱ δὲ λοιπαὶ 150 οἰκίαι ἀνήκουν εἰς ἀπαισίους ⁸⁾ ἀπίστους. Αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ὅλων τῶν μὴ μουσουλμανικῶν οἰκιῶν εἶναι πολὺ μικρά. Αἱ θύραι δὲ ἐκτὸς τούτου εἶναι τοπο-

Εὐλινι
Τοῦ πιν
"Θεομινι"
- E! 1934

τεχνῶν

1) Ἀκμαίας ἀκροπόλεως «Μάκρη».

2) Κατὰ λέξιν/Χώραν (ἡ) χοῦν τῆς Ἀνατολῆς (Μικρᾶς Ἀσίας).

3) Ἄλλη γραφή/ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

4) Τροπαιοφόρος νικητῆς, τίτλος Σουλτάνων, πολεμησάντων καὶ στρατηγῶν αὐτῶν.

5) Ὁ Ἐβρενὸς ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες συνεταύτισαν τὴν τύχην των μὲ τοὺς πρώτους βασιλεῖς Ὀθωμανούς, γηραιὸς συνοδὸς τοῦ Ὁρχάν καὶ στρατηγὸς τοῦ Μουράτ τοῦ Α'. Περὶ τῆς δράσεώς του ὄρα Ἰστ. Jammer τ. I 219 καὶ ἐ. καὶ II 358 κ. ἐ.

6) Ἀκçe ἄσπρον=1/3 τοῦ para. Ἐν βαλάντιον ἄσπρα=500 γρόσια.

7) Urum κατὰ λαϊκὴν προφορὰν ἀντὶ Rum

8) menhufus (ἄθλιος) κ. ugursuz.

14

θετημέναι πολὺ ὑψηλὰ διὰ τὰ μὴ ἔρχονται μουσαφιρέοι μὲ ἄλογα καὶ καταλύουν εἰς τὰς οἰκίας των. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἔκτισαν τὰς θύρας των μικρὰς καὶ ὑψηλὰς μὲ ἐναντίας ¹⁾ κλίμακας. Ἡ πόλις Μάκρη ἔχει ἐν ὅλῳ πέντε μικράπια ἐν ἄλλοις τὸ τέμενος τοῦ Βαγιαζίτ τοῦ Κεραυνοῦ ἐντὸς τοῦ φρουρίου, τέμενος ἀρχαίου ὀνυμοῦ.

Ὁ φρούραρχος καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ φρουρίου διαμένουσιν ἐντὸς αὐτοῦ, ὁ δὲ στρατιωτικὸς διοικητής, ὁ στρατηγὸς τῶν Γιανιτσάρων καὶ οἱ εὐγενεῖς καὶ πρόκριτοι κατοικοῦσι τὸ ἐξωτερικὸν προάστειον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἐν τζαμίον, ἐν συνοικιακὸν καὶ ἐν μοναστηριακὸν τέμενος, εἰς μεδρεσές, ἐν σχολεῖον, πέντε χάνια, ἐμπορικά, παρὰ δὲ τὴν ὄχθην τοῦ ρύακος ἐν λουτρὸν καθαριότητος ²⁾ καὶ περὶ τὰ 20 ἐν ὅλῳ καταστήματα μικρῶν διαστάσεων.

Ἐκ τῶν παραδόξων φαινομένων πηγῶν ὕδατος ³⁾

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς αὐτῆς ἀναβλύζει ἕκ τινος λείου βράχου πηγὴ ὕδατος, διαυγοῦς ὡς κρύσταλλον, λευκοῦ, ὅπερ κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον δὲν δύναται τις νὰ πῇ μὲ ψαλὴν καὶ ἡσυχίαν οὔτε τρεῖς βούλιες ἕνεκα τῆς εἰς ἀπεριόριστον βαθμὸν παγερᾶς ψυχρότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὕδωρ εἶναι συγχρότως καὶ τόσον πολὺ ταχυχώνευτον νάμα ὥστε εἰς τὴν φάγην ὀλόκληρον ἀρνίον καὶ πῖν τὸν ἐξαγνίζοντα τοῦτον οἶνον πεινᾷ ἀμέσως καὶ ἐπιθυμεῖ ἕκ νεοῦ νὰ φάγῃ. Τοὺς 12 μύλους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν πόλιν ταύτην κινεῖ τὸ ὕδωρ τοῦτο καὶ κατόπιν διανέμεται εἰς τὰς οἰκίας.

Τὸ ἀρχικὸν σημεῖον, ὅθεν ἐκπηγάζει ἡ τρέχουσα αὕτη πηγὴ εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ φρουρίου, καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει εἰς ὑψικόρυφος πλάτανος, τόσον μέγας, ὥστε παρόμοιον δένδρον εἰς τὴν ἡπειρὸν μας ⁴⁾ ἴσως θὰ συνήντα τις μόνον εἰς τὸν κολοσσιαῖον πλάτανον τῆς νήσου Κῶ εἰς τὴν Μεσόγειον. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν ριζῶν τοῦ πλατάνου τούτου ἕκ τῶν βράχων ἀναβλύζει καὶ ἀναπηδᾷ, δίκην ὀφθαλμοῦ γερανοῦ. Ἡ πόλις Μάκρη ἀκμαία οὔσα φημίζεται διὰ τὸ ὕδωρ τοῦτο καὶ τὸν κολοσσὸν πλάτανον.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐχάρις καὶ εὐχάριστον καὶ ὡς ἕκ τούτου ἡ Μάκρη παράγει κυράτσες—κορασίδας ⁵⁾ καὶ ἀγόρια ὡσάν νεογνά ⁶⁾ ἡλίου. Εἰς

1) muhalif (στραβός) κ. ters.

2) Gasilan κατὰ λέξιν : (διὰ τοὺς λουομένους).

3) Κατὰ λέξιν : ὕδατος ζωῆς.

4) κατὰ λ. εἰς τὸ κατφεκνόμενον τέταρτον τῆς γῆς.

5) Kıraca (ἐλλ. λ.).

6) Ἡ γραφὴ pençe παλάμη, ὄνυξ μοί φαίνεται ἄστοχος. Πιθανωτέραν θεωρῶ

τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς κήπους τῆς ὑπάρχουσι πολλὰ ρόδια, σῦκα καὶ συνάμινα (τούτια).

Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα τῆς εἶναι θαλάσσιον 1) τὰ βουνὰ καὶ οἱ βράχοι τῆς κατεκλύσθησαν ἀπὸ δάση ὁλόκληρα ἐλαιῶνων οἱ ὅποιοι παράγουσιν ἐλαίας κοκκώδεις καὶ κρητικοειδεῖς καὶ ἄλλων εἰδῶν 2).

Ἀπὸ τῆς Κων)πόλεως μέχρι τοῦ τόπου τούτου πολὺ σπανίως ὑπάρχουν δένδρα ἐλαίας, διότι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα (δεσπόζει) ἡ δριμύτης τοῦ χειμῶνος. Ἄλλ' ἡ Μάκρη εὐρισκομένη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τρίτου κλίματος, ἔχει εὐκραεῖς κλίμα καὶ ὥς ἐκ τούτου ὅλα τὰ ὄρη τὰ βορειόθεν τῆς πόλεως ταύτης κείμενα εἶναι κατάφυτα ἀπὸ ἀμπέλους.

Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι ὑγιεῖς καὶ ζωηροί, εἰς ἀπόστασιν δὲ 20 μιλίων ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης πρὸς νότον πρὸς τὴν Μεσόγειον φαίνεται ἡ νῆσος Σαμοθράκη 3). ἔχει περιόχην 35 μιλίων φρούριον ἀκμαῖον καὶ κεκοσμημένον καὶ ἓνα εὐρύχωρον λιμένα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς διοικήσεως τῶν νήσων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν.

Ὅλοι οἱ μὴ Μουσουλμάνοι ὑπήκοοι 4) τῆς διακίσεως τῆς Μάκρης ὥς καὶ οἱ τῆς τῶν Φερρών, καθόλου δὲν ὁμιλοῦσιν ἑλληνιστὶ ἀλλ' ἔχουσι μίαν περίπλοκον 5) γλῶσσαν περὶ τὴν τουρκικὴν.

Ὅλοι οἱ μὴ Μουσουλμάνοι κάτοικοι ἐνδύονται λευκοὺς ἐριούχους ἐπενδύτας καὶ κάππαν χονδρὴν με σχήματα (κόψιμον) κομπῆς ἐνδυμασίας. Ἰδοὺ λεξικά τινα παραδείγματα τῆς διαλέκτου, τῆς ὁποίας οὗτοι κάμνουν χρῆσιν :

Περιγραφή τοῦ ἰδιώματος τῶν τελευταίων Τσιτάκων

Ἐν πρώτοις : ὅταν θέλωσι νὰ εἰπωσι : «μὴ βιάζεσαι δι' αὐτὴν τὴν ἐργασίαν» λέγουσι «hotalama». Λέγουσι Küll/mizde bilemisik ἤτοι ἂν (τὸ) ἡξεύρομεν ὅλοι μας. Λέγουσι : Sarife idelüm acalur ἤτοι ἂς συσκε-

τὴν λ. πιε πόσοι. Ὡς ἔτι εὐστοχωτέραν προτείνω τὴν γρ. bece καὶ reſe (περσ. λ.) νεογνόν, ἰδίᾳ ἐν ἐξαρτήσῃ ἐκ τῆς ἐπομ. λ. aſtar (ἥλιος, Ἀπόλλων). Οὕτω ὁ ὅσιος Ἐβλινγᾶς παρομοιάζει τὰ τέκνα τῆς ἑλλ. Μάκρης με Ἀπολλωνιδεῖς.

1) Παραλιακόν.

2) Ἡ λέξις Metun (κείμενα) ὥς καὶ ἡ Kurun (αἰῶνες), ἀραβικαὶ δὲν ἀποδίδουν ἐννοιαν ἐν τῷ κειμένῳ. Μοι φαίνεται, ὅτι πρόκειται περὶ ἑλλ. γεωγρ. ὀνομάτων Μεθώνης καὶ Κορώνης καὶ εἰδῶν τοπικῶν ἐλαιῶν τῶν μερῶν τούτων.

3) Samadrak.

4) Ραγῖδες

5) Κατὰ λέξιν κάποιαν γλῶσσαν Τσιτάκων (Τούρκων τοῦ Αἴμου), ἤτοι κακῶς ὁμιλουμένην.

φθῶμεν πῶς θὰ γίνη. Λέγουν «Salubaymiz ¹⁾ necek buyurinus öylece idesik» ἤτοι ὅ,τι διατάξῃ ὁ βοῖβόδας μας οὕτω ὥς ποῶμεν.

Εἰς ἐκάστην δὲ φράσιν των μεταχειρίζονται συχνότατα τὰς λέξεις: anden kolayına ²⁾. Ἔχουν δὲ καὶ πλείστας ἄλλας φράσεις χιλιάδας ἀσημάντων ³⁾ φράσεων, ἀλλ' ἐγράφησαν μόνον τόσα.

Ἐκκινήσαντες ἐντεῦθεν πρὸς βορρᾶν καὶ μετὰ πορείαν 3 ὥρων διελθόντες τὸ μέρος, ὅπερ καλεῖται φρενκλίκ—Δερὲ ⁴⁾ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατάλυμα:

Μουσαῖ Τσελεπῆ

Ὅτε ὁ Σουλτάνος Βαγιαζίτ ὁ Κεραυνὸς ὑποστάς ἦν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Ταμερλάνου μάχην ⁵⁾ κατετροπώθη καὶ ἀπεβίωσεν ἀπὸ πυρετόν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μουσαῖ Τσελεπῆ ⁶⁾ ὅστις μέχρι τότε ἦτο ἡγεμὼν τῆς Ρούμελης, ἔγινεν ἀνεξάρτητος κυρίαρχος αὐτῆς, καὶ κατέκτησε πλείστας ἄλλας χώρας. Ὅτε δὲ μετὰ ταῦτα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Τσελεπῆ Σουλτάν Μεχμέτ γνώμη καὶ κελεύσματι παλλαϊκῷ ἀνεκλήθη ἀνεξάρτητος βασιλεὺς μετ' ὅψος (σουλτανικῆς) ἀξιοπροεπείας, οὗτος ἐστειλεν ἀνθρώπους εἰς τὸν ἀδελφόν του Μουσαῖ Τσελεπῆν (μετ' ἐντολὴν: «Ἄλλ' ἀδελφε ταπεινωμένε νὰ τελέσῃς τὰ ἔθιμα τῆς δι' ὅρκου ἀναγνώσεως τοῦ ἀνωτέρου ⁷⁾ ἀδελφοῦ σου (ὡς κυρίαρχου)». Ὁ Μουσαῖ Τσελεπῆ ἀπάντη (ὡς ἐξῆς): «Ἐκεῖνος εἶναι βασιλεὺς τῆς Ἀνατολῆς, ἐγὼ δὲ εἶμαι βασιλεὺς τῆς Ρούμελης. Ἐάν ὁ ἀδελφός μου δὲν γίνη βασιλεὺς (ὅλων τῶν χωρῶν) μέχρι τῆς Μέκκας καὶ Μεδίνης, Αἰγύπτου, Δαμασκοῦ, Ἱερουσολύμων καὶ Ἰράκ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ἀναγνώρισω ὡς βασιλέα». Τοιαῦτα ἀπαντήσας ἔσχισεν εἰς μικρὰ τεμάχια τὴν ληφθεῖσαν ἐπιστολὴν (τοῦ ἀδελφοῦ του) συντεταγμένην μετ' ὅψος (πληθους) ἀγάπης καὶ ἀπέπεμψε τὸν ἀφιχθέντα εἰς αὐτὸν πρεσβευτήν.

Ὅτε δὲ ὁ τελευταῖος (ἐπιστρέψας) ἐξέθεσεν εἰς τὸν τσελεπῆ Σουλτάνον Μεχμέτ Χάν λεπτομερῶς τὴν ἐν Ρούμελῃ ⁸⁾ ἀπογοητευτικὴν κατά-

1) Ἄλλη γρ.: subayimiz. (πρβλ. ἀρχ. λ.: sbasi=στρατηγός. ἀρχιστυνόμος).

2) Κατὰ λ.: διὰ (νὰ γίνη τὸ) εὐκολώτερον ἀπὸ τούτου ἄλλη γρ. ἄν.

3) Πλεοναστικῶν.

4) Κουλὰς/Φραγκιάς.

5) Κατὰ λ.: γεγονὸς (θλιβερόν).

6) Ὁ Hammer (τ. 2 σελ. 155, 466) ἐκθέτει τὰς λεπτομερείας τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ Μουσαῖ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς Χυλκοκονδύλην, Σααδεδδίν, Ἰδρίς, Νέσρι, Φραντσην καὶ Ἀσίκ πασᾶ ζαδὲ).

7) Πρεσβυτέρου.

8) Τὸ κείμενον, φαίνεται, κατὰ λάθος ἔχει τὴν λέξιν: Anadolu ἀντὶ Ρούμελη.

είναι, ὡς ἔχει, κατεστραμμένον,) καὶ ἔχει ἐντὸς αὐτοῦ καλύβας καὶ μάνδρας πρὸς διαχείμανσιν προβάτων.

Ἐντεῦθεν ἐκκινήσαντες διήθομεν τὰ χωρία Κερπιτσλῆ 2) Σου-σηγηρ-ληγῆ, Μπάμπαλη καὶ Γιασῆ-Κοϊ, τὰ ὁποῖα, ἀκμαῖα καὶ κατάφυτα με ἀμπέλους καὶ κήπους ὡς 'Ιρέμ 3) εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τοῦ φρούριου Μεσουνή. Ὅλα τὰ χωρία ταῦτα ἀποτελοῦν χωρία τῆς ὑποδιοικήσεως τῆς Κουμιουλδζίνας, εἰς τὰ ὁποῖα τὰ σπαρτὰ τῶν πεδιάδων παράγουν (ἄφθονα, ὡς) λεία 4) προϊόντα. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πρὸς νότον ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Μπουροῦ.

Περιγραφή τοῦ Μπουροῦ

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἑλληνικῶν ἀξιολύστων ἱστορικῶν τὸ φρούριον Μπουροῦ οὕτω ὀνομάσθη κατὰ παραφθορὰν ἐκ τῆς λέξεως Μουρή, ὀνόματος τῆς ἡγεμονίδος Μουρῆς, ἣτις ἀνήγειρε τὸ φρούριον καὶ ἣτις ὑπῆρξε κόρη τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτοῦ Φιλικοῦ. Ἀφοῦ περιέπεσεν εἰς χεῖρας πολλῶν ἡγεμόνων τὸ φρούριον ἐν τέλει ὑπετάγη εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ 'Ισλάμ. Κατὰ τὸ ἔτος... ὁ Σουλεϊμάν 5) υἱὸς τοῦ Σουλτάνου 'Ορχάν Γαζῆ 6) ἐκυρίευσεν αὐτὸ διὰ χειρὸς τοῦ στρατηγοῦ τοῦ 'Εβρενοῦ Μπέη. Τὴν σήμερον τὸ φρούριον Μπουροῦ χρησιμεῖον ὡς ἀποθήκη 7) τοῦ Βακουφίου (;) τῆς πόλεως Γαζῆ Μουραδιῆ 8) εἰς τὴν διοίκησιν Κουμιουλδζίνας εἰς τὴν Ρούμειν, ἀποτελεῖ μεγάλην παρακαταθήκην. Ὅλα τὰ προϊόντα τῶν εἰσοδημάτων ἀποστέλλονται εἰς τὸ Βακούφιον καὶ ὑπ' αὐτοῦ χορηγοῦνται ὡς μισθὸς εἰς τοὺς σιτιζομένους ἐκ τῶν προσόδων αὐτοῦ.

Ἡ ἐξωτερικὴ μορφή τοῦ φρουρίου του

Τὸ φρούριον Μπουροῦ ἐκτισμένον διὰ λίθων εἰς τὴν παραλίαν εἰς ὕψος 20 πήχων ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἦτο λίαν ὀχυρὸν καὶ περι-

1) Εἰς ἐρείπια.

2) Ἀλλ. γρ. Κιρσανδζλῆ, Κεζτεντζλῆ. Εἰς τὸν χάρτην εὗρον τὸ ὄνομα Κιρ Σαρφῆα. /5

3) 'Ιρέμ, περίφημος κήπος ἐν 'Αραβίᾳ/ἐπίγειος παράδεισος./

4) Ἀπροσδόκητον λάφυρον.

5) Σουλεϊμάν Πασᾶ. Περὶ τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ ὄρα Hammer T. 1 σελ. 194 καὶ ἔ.

6) Υἱὸς τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ὀθωμ. δυναστείας Ὀσμάν. Ὁ Χάμμερ (πρβλ. T. 1. σελ 75 καὶ ἔ.) τὸν ὀνομάζει Οὐρχάν. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ φέρει ἡ κομόπολις Ὀρχάν ἐν τῇ Νομαρχίᾳ Θεσσαλονίκης (πρβλ. 'Εβλιγιά T.8 σελ. 96).

7) Ambarligi εἶναι ἡ πειθανωτέρα γραφή· αἱ γρ. ayarligi (δασμὸς μετροήσεως ; ibadligi (Δουλικῶν) asarligi (asarligi τῆς δεκάτης ;) τῶν ἀντιγράφων δὲν δίδουν σαφὴ ἔννοιαν.

8) 'Επ' ὀνόματι τοῦ Σουλτάνου Μουράδ (ὄρα κατωτέρω).

καλλές. Τὴν σήμερον εἶναι ἐν μέρει κατεστραμμένον. Ἡ περιφέρεια αὐτοῦ ἔχοντος σχῆμα τετράγωνον, εἶναι ἐν ὄλῳ ἑκατὸν γεωμετρικῶν βημάτων, περίξ ὅμως τοῦ φρουρίου τάφος δὲν ὑπάρχει. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου ὑπάρχουσι 50 οἰκίαι ἀπίστων ρωμηῶν καὶ 5 καταστήματα. Ἄλλο οὐδὲν ἔχει. Δύο πύλας ἔχει, ἡ μία ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὴν παραλίαν ¹⁾ βλέπει πρὸς νότον, ἡ ἄλλη πρὸς δυσμὰς πρὸς τὸν ποταμὸν Καράσου, ἐν δὲ τεῖχος, συνημμένον εἰς τὸ φρούριον εἶναι ἐκτισμένον πρὸς βορρᾶν. Ἀπὸ τοῦ φρουρίου μέχρι τῶν ὁρέων τὸ μήκος τοῦ ἰσχυροῦ καὶ στερεοῦ τούτου τείχους (διήκει) εἰς (ἀπόστασιν) μᾶς ὥρας.

Οὔτε ἄνθρωποι οὔτε σειρὰ καμήλων ἢ ἄλλων ζώων ²⁾ δύναται νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν. Ἡ δίοδος ἐνεργεῖται διὰ τῆς παραλίας πύλης τοῦ φρουρίου, ὅπου ἄλλοτε εἰσεπράττοντο τὰ δικαιώματα διόδου καὶ οἱ τελωνιακοὶ φόροι. Καὶ τὴν σήμερον βλέπει τις σαφῇ ἵχνη τοῦ τελωνείου.

Ἐγκώμιον τῆς λιμνοθαλάσσης Μπουρού.

Ἐμπροσθεν τοῦ φρουρίου τούτου ὑπάρχει κόλπος θαλάσσης βλέπων πρὸς νότον. Μέχρι τοῦ στομίου τῶν στενῶν τῆς θαλάσσης σχηματίζεται μία εὐρεῖα λίμνη ὡς ὠκεανὸς μεγάλη, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀλιεύονται ἀναρίθμητα εἶδη ἰχθύων. Αὕτη ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν κρατικὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἑποίας ὁ διευθυντὴς μετ' ἄλλων ἑκατὸν στρατιωτῶν κατέχει καὶ διαχειρίζεται (τὰ προϊόντα) τῆς λίμνης ταύτης. Τὰ δὲ προϊόντα ταῦτα τῆς λίμνης ὁ μunteβελλῆς τοῦ Βακουφίου τοῦ Γαζῆ Μουράτ Χάν ³⁾ καὶ τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως αὐτῶν εισοδήματα καταβάλλει εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Βακουφίου.

Διελθόντες, κατόπιν, τὸ φρούριον τοῦτο καὶ προχωρήσαντες ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν πρὸς νότον ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ χωρίου Κηζήλδζα ⁴⁾ ὅπου ἐφιλοξενήθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γενναιοδωροῦ καὶ φιλοξένου κ. Ἀχμέτ Τσαούζ ⁵⁾.

Τὸ χωρίον τοῦτο, λίαν ἀκμαῖον, ἔχει ἐν δζαμίον, ἐν λουτρὸν καὶ ἐν χάνιον ⁶⁾ καὶ πλείστας ἀμπέλους καὶ κήπους, ὡς καὶ ἄφθονον τρέχον ὕδωρ. Μετὰ πορείαν δύο ὥρῶν ἐντέϋθεν πρὸς δυσμὰς διὰ μέσου καταφύτων πεδιάδων ἐφθάσαμεν εἰς Καράσου-Γιενιδζέ.

1) Ἡ τοποθεσία τοῦ Μπουρού εἶναι ἐπὶ τῆς ὁχθρᾶς τῆς ὁμων. λίμνης (Βουστωνίδος) καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

2) Καραβάνια.

3) ἡ Μουραδιέ (ὡς ἀνωτέρω σελ. 212).

4) Ἐρυθροπόν.

5) Δοχίας.

6) Ἐμπορικὴ στοά.

Περιγραφή τῆς ἀκμαίας πόλεως Καρασοῦ-Γιενιδζέ

Αὕτη ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς μεγίστας πόλεις τῆς χώρας τῶν ἀπίστων ρωμηῶν, τὴν ὁποίαν. κατὰ τὸ ἔτος... ἐκυρίευσεν ὁ στρατηγὸς Ἑβρένος Μπέης. Σήμερον εἶναι ἔδρα διοικήσεως μὲ βαθμὸν 150 βαλαντίων ἄσπρων εἰς τὴν νομαρχίαν τῆς Θεσ)νίκης εἰς τὴν Ρούμελην. Ἐχει ἐν ὅλῳ... ἀκμαῖα χωρία ὑποδιοικήσεως, (Διοικεῖται διὰ ¹⁾... στρατιωτικοῦ νόμου, ἔχει δὲ βοῦ-βόδαν, Σεῖχουλισλάμην, ἀντιπρόσωπον τῶν σεριφίδων, εὐγενεῖς καὶ προκρίτους, ἀγορανόμον ²⁾ ἱεροδικαστὴν, ὑποδιοικητὴν, γενικὸν διεμθυντὴν φόρων, ἔδραν τοποτηρητοῦ διοικητοῦ ἱππικοῦ καὶ στρατηγὸν Γιενιδζέων.

Εἶναι πόλις ἀκμαία, ἐκτισμένη ἐπὶ ὁμαλῆς καὶ ἐκτεταμένης πεδιάδος παρὰ τὸν ποταμὸν Καρασοῦ³⁾ ἔχουσα ἐκ συνόλῳ περὶ τὰς 400 κεραμοσκεπεῖς μονωρόφους καὶ διωρόφους πλουσίας, κομπὰς καὶ εὐρυχώρους οἰκίας μετὰ ἀμπέλων καὶ κήπων.

Ἀποτελεῖται ἐκ 4 συνοικιῶν, ἡ δὲ συνοικία... εἶναι διάσημος ἀκμαία κωμόπολις, ὃ δὲ ποταμὸς Ἑσκιδζέ ῥέει διὰ μέσον τῆς πόλεως, ἐκπηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ἑσκιδζέ, ἐνοῦται ⁴⁾ εἰς τὸν ποταμὸν Καρασοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ἑσκιδζέ Πιλαρόν⁵⁾ καὶ τῶν ὀρέων τῶν κωμοπόλεων Βετριγιέ⁶⁾ καὶ Οὐστρουμίσα ⁷⁾ καὶ εὐρυνόμενος ⁸⁾ παρὰ τὴν κωμόπολιν Σαρῆ Χαμπάν ⁹⁾ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἡ πόλις Καρασοῦ-Γιενιδζέ ἔχει ἐν ὅλῳ... τεμένη, ἐξ ὧν ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ εἶναι τὸ τοῦ Ἀχμέτ Πασά Ἑσκιδζή Ζαδὲ, ἐνὸς ἐκ τῶν Βεζυρῶν τοῦ Σουλτάνου Ἀχμέτ-Χάν, τέμενος ἀξιοθέατον, κομπὸν καὶ μὲ πολλὴν τέχνην ἐκτισμένον ἄλλ' ἡμιτελὲς τοὺς κίονας καὶ ἐλλιπὲς ὥς πρὸς τὴν ὑψηροσίαν τῶν προϊσταμένων αὐτοῦ ¹⁰⁾.

1) Κατὰ λ. ἐκ μέρους.

2) Muhtesib ὑπαλλήλου δημοσίου ἐκτελοῦντος τὸ πάλαι χρῆμα δημάρχου ἄμα καὶ ἀρχιστυνόμου, ἄλλως καλουμένου ihtisap na'f'i.

3) Μαυρονέρι (Μέλας ποταμός), Νέστος βουλγ. Mesta, πηγάζει ἐκ τῶν ὄροπεδίων Σόφιας. Ὁ Ἑβλιγιά δὲν εἶναι ἀκριβὲς εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν πηγῶν τοῦ Νέστου.

4) Χύνεται.

5) Pilagindan Πελαγωνείας; Μοῦ φαίνεται ὅτι τὴν λ. διορθωτέον εἰς Jaylagin-dan (ἐκ τῶν θερέτρων λειμῶνων θερινῆς βοσκῆς).

6) Βετρινέ; κειμ. νοτίως Πετρίτσιου (20 περίπου Χλμ.).

7) Στρωμνίσα, βορείως λίμνης Δοϊράνης (30—35 χλμ.).

8) Συναθριζόμενος, ἐνούμενος.

9) Ἀπέναντι τῆς ν. Θάσου.

10) Ἀσαφὲς καὶ ἐλλιπὲς τὸ κείμενον (δρα κατωτέρω).